

7. Управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій / [Саблук П. Т., Кропивко М. Ф., Булавка О. Г. та ін.]; за ред. П. Т. Саблука, М. Ф. Кропивка. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 454 с.

УДК: 330.341.1:330.322:627.25:(477)

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Непом'яца О.В. - аспірант, Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Світовий досвід економічної науки показує, що розвиток національної економіки будь-якої країни світу в XXI столітті тісно переплітається з інтелектуалізацією основних чинників виробництва. І саме інноваційно-інвестиційний шлях розвитку є найефективнішим механізмом виведення економіки з кризового стану на новий високотехнологічний етап.

Стан вивчення проблеми. Огляд економічної літератури показав, що для характеристики інноваційних та інвестиційних процесів достатньо часто вживаються наступні поняття “інновація”, “інвестиція”, “інноваційно-інвестиційний розвиток”, “інвестиційна діяльність”. Висвітленню цих питань приділено увагу в працях таких фахівців як І.В. Космидайло, О.І. Амоша, В.М. Гейець, Ж.А. Говоруха, О.І. Волков, Т.О. Скрипка, Т.П. Ткаченко, Р.В. Тульчинський, І.М. Підкамінний, В.С. Ціпуринда, Фостолович В.А., Соловійов В.П. та інші.

Оцінювання сучасного стану інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів господарювання та формування практичних рекомендацій щодо його прискорення неможливе без дослідження економічного змісту цього поняття.

Проте, незважаючи на всю цінність існуючих проведених досліджень за вищезазначеними питаннями, на сьогоднішній день поняття “інноваційно-інвестиційний розвиток” ще не конкретизовано.

Завдання і методика досліджень. З'ясування економічної сутності поняття “інноваційно-інвестиційний розвиток”, “інвестиційна діяльність” в цілому та дефініції “інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств сфери водного господарства” зокрема.

Для дослідження використовувалися такі методи: діалектика наукового пізнання – дозволяє проаналізувати та передбачити розвиток ситуації та розробити пропозиції; аналіз та синтез – для встановлення структури та набору первинних показників для аналізу та прогнозування, та деталізації об'єкту дослідження; системний підхід – для досягнення збалансованості економічної вигоди та екологічної безпеки водокористування; статистичний – для опрацювання статистичних даних; аналітичний – для відображення динаміки основних показників розвитку водного господарства.

Оскільки до цих пір ще чітко не сформоване поняття інноваційно-інвестиційного розвитку, нами досліджувалися такі поняття як “розвиток”, “інновація”, “інвестиція”.

Результати досліджень. Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність» (далі Закон) інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Вона впроваджується на основі:

- інвестування, здійснюваного громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями;
- державного інвестування, здійснюваного органами влади і управління України за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами і установами за рахунок власних і позичкових коштів;
- іноземного інвестування, здійснюваного іноземними громадянами, юридичними особами та державами;
- спільного інвестування, здійснюваного громадянами та юридичними особами України, іноземних держав [4, ст. 2].

Існують альтернативні дефініції поняття «інвестиційна діяльність», що наводяться в економічній літературі. Зокрема, інвестиційна діяльність – це процес, який включає в себе: а) маркетингові дослідження інвестиційного ринку; б) вкладення засобів з метою збереження і зростання капіталу; в) проектування, будівництво і запуск або придбання готового об’єкта інвестицій; г) отримання прибутку [7, с. 98-99].

Також інвестиційна діяльність – це комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають власні кошти (у матеріальній, фінансовій чи інших майнових формах) з метою отримання прибутку [2, с. 21].

Отже, інвестиційна діяльність виникає лише на підставі факту вкладення капіталу і здійснення інвестором правових дій щодо розпорядження або управління об’єктами інвестування.

Світова фінансово-економічна криза не дає альтернативи щодо вибору пріоритетних напрямків стратегічного розвитку як економіки, так і окремих галузей та суб’єктів господарювання. Варто зазначити, що для успішного подолання негативних кризових явищ мова повинна йти про інноваційно-інвестиційний тип розвитку. А оптимізація управління таким розвитком потребує, насамперед, уточнення понять “інновація” і “інвестиція”. Тому нами представлено ретроспективне й сучасне визначення сутності цих економічних категорій.

Вперше термін “інновація” ввів у науковий обіг австрійський (пізніше американський) учений Йозеф Алоїз Шумпетер у першому десятилітті ХХ ст. У своїй роботі “Теорія економічного розвитку” (1911 р.), під інновацією він мав на увазі зміну з метою впровадження і використання нового вигляду споживчих товарів, нових виробничих, транспортних засобів, ринків і форм організації у промисловості.

На сьогодні в економічній літературі міститься безліч визначень терміну “інновація”. Так, Б. Твісс вважав, що нововведення – це пропозиція на ринку чогось нового, за що споживач готовий платити. Винахід стає нововведенням,

якщо здобуває успіх на ринку [3, С. 55]. На думку Ф. Ніксона, інновація – це сукупність технічних, виробничих і комерційних заходів, що призводять до появи на ринку новітніх промислових процесів та обладнання [5, С. 35]. За Фатхутдіновим Р.А., інновація – це кінцевий результат упровадження “новизни” з метою зміни об’єкта управління і отримання економічного, соціального, науково-технічного, екологічного або іншого виду ефекту [6, С. 80].

На нашу думку, під інновацією слід розуміти нові продукти або послуги, технології їх виробництва, новизну в організаційній, фінансовій, науково-дослідницькій та інших сферах, будь-яке вдосконалення, яке забезпечує отримання прибутку (економію витрат) або створює умови для цього.

Оскільки інноваційна діяльність неможлива без інвестицій, окремої уваги заслуговує понятійний апарат терміну “інвестиції”.

Поняття “інвестиції” є одним із найбільш уживаних термінів в економічній літературі. Огляд періодичних видань свідчить про винятковий інтерес дослідників до цієї ключової економічної категорії. Але аналіз публікацій переконливо свідчить про те, що економічна наука на сьогодні не виробила універсального визначення категорії “інвестиції”. Поняття “інвестиції” є відносно новим в українській економічній літературі, воно замінило поширене в попередній радянській період поняття “капітальні вкладення”, але не тотожне останньому.

У класичній політичній економії інвестиції (від лат. “invest” – вкладати) пов’язуються з накопиченням капіталу. Економісти-класики визначали капітал як “накопичений запас продуктів праці”, тобто як сукупність засобів виробництва.

Однією з найголовніших складових теорії Дж. Кейнса були інвестиції. Дж. Кейнс сформулював правило, яке полягало в тому, що “в будь-якому новому прирості сукупних доходів частка заощаджень зростає випереджальними темпами стосовно частки, яка споживається, а отже, забезпечується основа майбутніх інвестицій” [1, С. 116].

За визначенням І.О. Бланка, інвестиції — це вкладення капіталу у всіх його формах у різні об’єкти (інструменти) його господарської діяльності з метою одержання прибутку, а також досягнення іншого економічного чи позаекономічного ефекту, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов’язане з факторами часу, ризику і ліквідності [8, С. 265].

Ми вважаємо, що на сучасному етапі розвитку економіки найбільш вдалими є тлумачення поняття “інвестиції”, наведене Ковальовим В.В. На його думку, інвестиції – це цілеспрямований вклад на визначений термін капіталу в усіх його формах у різноманітні об’єкти (інструменти) для досягнення індивідуальних цілей інвесторів [13, С. 24].

Інноваційну діяльність можна розглядати як одну з форм інвестиційної діяльності, що здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво та соціальну сферу. З іншого боку, інвестиції – державні, приватні іноземні чи спільні – створюють матеріальну основу для інновацій. Таким чином з економічної точки зору інноваційна та інвестиційна діяльність нерозривно взаємопов’язані між собою.

Вочевидь, що без інвестицій в інноваційну діяльність прогрес суспільства неможливий, оскільки саме вона забезпечує технічний і науковий прогрес людства.

Отже, ми підійшли до розгляду поняття інноваційно-інвестиційного розвитку. Слід зазначити, що при цьому більшість вживають авторів терміни “інноваційний розвиток”, “інноваційний тип розвитку”.

Так, Скрипко Т.О. використовує термін “інноваційний розвиток” і визначає його як процес структурного вдосконалення національної економіки, який досягається переважно завдяки практичному використанню нових знань [9].

Ткаченко Т.П. і Тульчинський Р.В. зазначають, що інноваційний тип розвитку характеризується перенесенням акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними та управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності [10, С. 225].

Варто відмітити позицію В.А. Фостоловича, яка надзвичайно актуальна для підприємств водного господарства. Він зазначає, що “інноваційно-інвестиційний розвиток економіки потребує системно-екологічного обґрунтування, тобто врахування вимог екологічного менеджменту [11].

Більшість із сформульованих тверджень стосовно інновацій, інвестицій, інноваційного розвитку допоможуть перейти до визначення категорії “інноваційно-інвестиційний розвиток”. Слід відмітити, що багато дослідників ототожнюють поняття інноваційно-інвестиційного розвитку й інноваційного розвитку.

Ми вважаємо, що поняття “інноваційно-інвестиційний розвиток” дещо ширше, ніж “інноваційний розвиток”, оскільки відображає взаємозв'язок інноваційного розвитку та інвестиційної активності. Про такий глибинний взаємозв'язок висловлюють думку російські науковці Ю.В. Яковець і Б.Н. Кузик, які зазначають, що “інвестиції – необхідна умова здійснення інновацій, їх живе тіло. В той же час інновації – це душа інвестицій, без інновацій капітальні вкладення можуть виявитися неефективними чи навіть шкідливими, продовжуючи життя неконкурентоспроможним товарам” [12, С. 375].

Необхідно зазначити, що зазвичай вчені аналізують інноваційний процес або на загальнодержавному рівні, або на макрорівні, в той час як недостатньо дослідженими залишаються питання інноваційно-інвестиційного розвитку на галузевому рівні, зокрема у галузі водного господарства.

Загальновідомо, що розвиток усіх галузей національної економіки України залежить від стану, характеру використання і ступеню відтворення водних ресурсів, які на сучасному етапі життєдіяльності людства характеризуються негативними тенденціями. Основними причинами тимчасового занепаду діяльності водогосподарської сфери є: зниження рівня нормального водозабезпечення населення та потреби у водних ресурсах галузей народного господарства, що ускладнюється не тільки дефіцитом води, а й погіршенням її якості; наявність дефіциту фінансового забезпечення водогосподарських заходів; швидкі темпи морального зносу і фізичного старіння обладнання у водогосподарських системах; недостатній рівень розвитку системи екологічного виховання і освіти та рівень інформування населення щодо проблем водного господарства й взагалі надмірне втручання людини у сферу природи тощо.

Розвиток водогосподарського комплексу є дуже складним, оскільки залежить від техногенних, природно-біологічних та екологічних чинників. Національний ВКГ характеризується високою ресурсомісткістю та природозалежністю, техніко-технологічною відсталістю. В сучасних умовах перехід на модель сталого розвитку підприємства сфери водного господарства може бути реалізованим лише за допомогою прискорення темпів екологічно спрямованого наукового, технічного, технологічного прогресу й широкомасштабного застосування екологічних інновацій.

Підприємства сфери водного господарства, як найбільшого комплексу країни, який забезпечує продовольчу безпеку, повинні якнайшвидше перейти на інноваційно-інвестиційну модель розвитку, оскільки це зумовлено посиленням конкурентної боротьби на ринку сільськогосподарської продукції та інтеграцією України в міжнародний економічний простір.

Варто зауважити, що інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств сфери водного господарства в контексті концепції сталого розвитку має свої особливості, а саме яскраво виражене екологічне спрямування.

Під інвестиційно-інноваційним розвитком підприємств сфери водного господарства мається на увазі процес господарювання, пов'язаний з капітальними вкладеннями в нововведення, що спрямовані на суттєве поліпшення усіх аспектів діяльності господарської системи вцілому та аспектів водоохоронного та ресурсозберігаючого спрямування зокрема. Кінцевою метою такого розвитку є економічне зростання, соціальне благополуччя та екологічна безпека. При цьому екологічні цілі, імперативи та пріоритети мають бути запрограмовані таким чином, щоб інноваційно-інвестиційний розвиток стимулював переведення водогосподарського комплексу на модель сталого й екологічнобезпечного функціонування.

Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств сфери водного господарства повинен бути спрямованим насамперед на здійснення комплексу робіт щодо захисту водних ресурсів від забруднення; мінімізацію негативних впливів бізнес-процесів на стан водних ресурсів; заміну екологічно несприятливих виробів і послуг екологічно більш доскональними чи такими, що сприяють зниженню водо- та енергоємності систем; запровадження маловідходних та безвідходних технологій; використання ресурсозберігаючих та енергоощадних технологій; здійснення технологічної модернізації фізично та морально застарілих основних фондів; розробку та впровадження заходів щодо зменшення скидів забруднюючих речовин у об'єкти водного фонду; виробництво екологічно чистої продукції на основі екологічнобезпечної технології та встановлення конкурентоспроможної ціни на неї; сертифікацію екологічно чистої продукції; впровадження заходів з підвищення рівня екологічної свідомості населення.

Управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємств сфери водного господарства слід здійснювати базуючись на таких принципах: цілеспрямованості, визначеності, комплексності, систематичності, оперативності, послідовності, регулярності, адаптивності та динамічності.

Основними стримуючими факторами інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств сфери водного господарства є: недостатній рівень державного фінансування; обмеженість власних коштів підприємств; низька інвестиційна активність вітчизняних та зарубіжних інвесторів; відсутність дієвих стимулів

із спрямування фінансово-кредитної системи на підтримку інноваційного розвитку економіки; низький рівень фінансування інноваційної діяльності, що об'єктивно призводить до відсутності суттєвої економічної віддачі; невідповідність галузевої структури виробництва сучасним світовим орієнтирам розвитку економіки; зростання енерго- та ресурсомісткості одиниці ВВП; низький рівень результативності вітчизняного сектору наукових досліджень і розробок та патентної активності державного сектору досліджень і розробок; відсутність дієвих економічних стимулів для розвитку малих та середніх підприємств; недостатній вплив освітніх програм на впровадження інновацій на всіх рівнях суспільної та освітньої діяльності тощо.

Тому активізація інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств повинна бути пов'язана, по-перше, з оновленням основних виробничих фондів, які мають стати головним джерелом збільшення обсягів виробництва та створення умов для виготовлення вітчизняної продукції на рівні кращих світових зразків. По-друге, розвиток інноваційної діяльності має бути органічно пов'язаним з ресурсозбереженням. По-третє, виходячи з сучасних умов, інноваційний розвиток, повинен мати соціальну спрямованість, де саме людина, якість та безпека її життя мають бути пріоритетами розвитку суб'єктів господарювання. Таким чином, головною метою інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств водогосподарської галузі є постійне зростання добробуту громадян, покращення екологічної ситуації та здоров'я людей на базі системного застосування інновацій і підвищення соціального забезпечення.

Висновки. Без сумніву, перспективи майбутнього динамічного розвитку галузей національної економіки та успішність подолання фінансових кризових явищ лежать у площині удосконалення інноваційно-інвестиційної діяльності, спрямування інноваційної активності підприємств на створення та виробництво продукції з високою доданою вартістю як чинника її конкурентоспроможності на світовому ринку товарів та послуг.

Прискорення інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України допоможе гармонізувати відносини учасників інноваційної та інвестиційної діяльності та враховувати прагматичні інтереси на всьому ланцюгу “держава – наука – бізнес – виробництво – споживач”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. Кейнс. – М. : Прогрес, 1978. – 498 с.
2. В.Г.Федоренко. Інвестування: Підручник. – К.: Алерта, 2006. – 443 с.
3. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс. – М. : Экономика, 1989. – 217 с.
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. за №1561-ХІІ (з чинними змінами та доповненнями).
5. Никсон Ф. Инновационный менеджмент / Ф. Никсон. – М. : Экономика, 1997. – 240 с.
6. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент : учебник / Р. А. Фатхутдинов. – 4-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – 400 с.

7. Мельник Л.Г. Экономика и информация: экономика информации и информация в экономике: Энциклопедический словарь. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2005. – 384 с.
8. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / И. А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Ника-центр, Эльга, 2004. – Т. 2. – 624 с.
9. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент [Електронний ресурс] / Т.О. Скрипко. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws>
10. Ткаченко Т. П. Розвиток інноваційного підприємництва в Україні / Т. П. Ткаченко, Р. В. Тульчинський //Економічний вісник НТУУ “КПІ”. – 2010. – № 7. – С. 223-229.
11. Фостолович В. А. Екологічні інновації - джерело ефективного управління підприємством [Електронний ресурс] / В. А. Фостолович. – Режим доступу: [//www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
12. Россия – 2050: стратегия инновационного прорыва / Б. Н. Кузык, Ю. В. Яковец. – М. : ЗАО “Издательство “Экономика”, 2004. – 632 с.
13. Ковалев В. В. Методы оценки инвестиционных проектов / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 1998. –144 с.

УДК 338.24.021

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Подакоев Є.С. – к.е.н., доцент Херсонський ДАУ

Постановка проблеми. Розвиток і зміна форм державного устрою завжди супроводжуються вдосконаленням системи податків, адже вони є платою суспільства за виконання державою її функцій. Податки є необхідним важелем економічних відносин в суспільстві з моменту виникнення держави. З 1992 року починає свій відлік історія сучасної податкової системи України. Це досить короткий час для створення високоефективної політики оподаткування, оскільки – це не тільки практична, але й досить складна наукова проблема. Докорінно новим етапом в історії розвитку податкової політики України став Податковий кодекс, основні положення якого вступили в дію з 1 січня 2011 року. Передбачалося, що його положення спрямовані на вдосконалення адміністрування податків, досягнення компромісів між державою та суб'єктами господарювання, зниження податкового навантаження для менш платоспроможних громадян, створення додаткових умов для розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності, сприятимуть прискоренню економічного розвитку України. Однак, неоднозначні та непрозорі правила, які викладені в положеннях кодексу, певною мірою гальмують підприємницьку активність серед платників податків, стимулюють розвиток тіньової економіки та не є достатньо ефективними для стимулювання економічного розвитку України. Загалом ідею затвердження Податкового кодексу можна вважати позитивною, однак деякі